

ζουνε με μαθητρες παρθεναγωγείου που απαγγέλλουνε στις εξετάσεις τα ποιήματά τους, το δε δραματολόγιό τους, καθώς τουλάχιστο παρουσιάστηκε την πρώτη βραδιά, δεν είναι ούτε για κουβέντα; Μά στο κάτω κάτω αυτό δε μας ενδιαφέρει κι' ες κάνουν καλά με την τσέπη τους. 'Επειδή όμως, καθώς φαίνεται, έχουνε ιδέα να παρουσιάσουνε το θεατράκι τους για καθαρά φιλολογικό και μεθαύριο αν πίσυνε δξω, που σίγουρα θα πίσουν, δεν είναι καθόλου παράξενο να μας παρουσιαστούνε κι' αυτοί για μεγαλομάρτυρες της Τέχνης, είναι προτιμότερο από τώρα να είπωθουνε τα πράματα νέα σκέτα. Και τα πράματα μας λένε ότι με νεοσύλληχτους ήθοποιους καθώς οι του Πολυθεάματος και μ' έργα σαν του κ. Τανάγρα και του κ. 'Αννίνου, το θεατράκι αυτό δεν μπορεί νάχη καμιά σχέση με τη φιλολογία. Θα πούνε ίσως μερικοί ότι είναι μι' απόπειρα ιερή και πρέπει να τη κρίνουμε με σεβασμό. 'Οχι, αυτή δεν είναι απόπειρα, είναι μιὰ δολοφονία της ιδέας που μπορούσε ίσως σ' άλλων χέρια να προκόψη, και που τώρα καταστρέφεται στην έχτιμηση του κόσμου με τέτοιες όλιγο κωμικές απόπειρες. Αυτό είναι το ασοβάρως φιλολογικής υποστάσεως Πολυθέαμα.

'Όσο για τα έργα του κ. Τανάγρα μου δόθηκε άλλοτε άφορμή να μιλήσω, για τούτο δε θα πω και τίποτα. Μιά ρεκλάμα των έργων αυτών που δημοσιεύτηκε στο «'Εμπρός» μας τα παρουσιάζει γι' άριστουργήματα. 'Η αλήθεια είναι, πως καθώς γράφει ο κ. Τανάγρας, ξεφεύγει όχι πια την κριτική—που δεν έχουμε δα καμιά αξίωση πως κάνουμε εδώ—μά και την περιγραφή μιὰς άπλης εντύπωσης που δίνει στο κάτω-κάτω ένα έργο όσο άτεχνο κι' αν είναι. 'Η κωμωδία του κ. 'Αννίνου, 'Αλλοίμονο, είναι πολύ θλιβερό, πολύ θλιβερό πράμα.

*

'Ενα δίπραχτο σοσιαλιστικό έργο, καθώς τιτλοφορήθηκε στο πρόγραμμα, παραστάθηκε στο θέατρο της «Νεαπόλεως» Συγγραφέας του ο σοσιαλιστής Μπομπούρ. Το έργο αρκετά τεχνικό στην πλοκή αν και με πολλούς μονολόγους στολισμένο, φαίνεται πως μπορούσε να εΐτανε και καλύτερο αν ο συγγραφέας του δεν απέβλεπε και σε καπιο πνέμα δημοκοπικό. 'Ο διάλογός του γοργός και οι σκηνές του γεμάτες δράση, δείχνουνε τον ποιητή με πολύ αίσθημα και με τη φωτιά της Τέχνης κρέμα μόνο που οι εργατικές του οι λαϊκές ιδέες του τον τραβάνε πολύ συχνά απ' τη τεχνική δράση για να τον ρίξουνε στη ρητορική δημοκοπία. 'Όπως κι' αν είναι, το έργο έχει την αξία του.

*

'Η μετάφραση του ήθοποιου κ. Κουκούλα ζωντανότατη. Στους διαλόγους των έργων δεν μπορούσε να γίνη καλύτερη. Γιατί όμως στις κουβέντες των άλλων των μορφωμένων ν' αλλάξει έτσι απότομα; Δεν πρέπει να λησμονούμε ότι κάθε έργο και μάλιστα θεατρικό όσο αντίθετους τύπους κι' αν βάζη στη σκηνή πρέπει πρώτ' απ' όλα νάχη γλωσσική ενότητα. 'Ενώ εδώ η αντίθεση εΐταν πολύ ξαφνική. Και μεις ακόμα περισσότερο πρέπει να προσέχουμε σ' αυτό και να προσπαθούμε να βάζουμε κι' αυτά ακόμα τα μορφωμένα πρόσωπα να μιλούνε απλά-άπλά, φυσικά. 'Αδιάφορο όμως, η μετάφραση του κ. Κουκούλα αξίζει πολλούς παρά πολλούς επαίνους καθώς κι' η χαρακτηριστική υπόκρισή του. 'Ο κ. Γεννάδης καλός. Κι' όλοι οι άλλοι κρατήσανε καλά τους ρόλους τους.

Την Τετάρτη πάλι η «Νέα Σκηνή» μας έδωκε καινούριο έργο, την «'Αποχώρηση» του Γερμανού Μπαρμειάιν. Για το δράμα αυτό κι' οι δικές μας φημερίδες αρκετά γράψανε, και στη Γαλλία, φαίνεται, που παραστάθηκε έκανε κρότο πολύ. Στη Γερμανία καθώς είναι γνωστό άπαγορεύτηκε η παραστάση του γιατί χαρακτηρίστηκε κάπως σοσιαλιστικό, και εΐτανε φόβος μήπως κιντυνίψη η στρατιωτική πειθαρχία εξ αίτίας του. Αυτό μας εζηγεί πολύ καλά την άφορμή της τόσης επιτυχίας του στην πατρίδα του, μένει όμως πάντα ανεξήγητος ο θρίαμβος που λένε πως έκανε στη Γαλλία. 'Η κριτική το βρήκε έξοχο και το χαρακτήρισε άμέσως έργο μεγάλο. Κρέμα που δεν έχω πρόχειρες τις κριτικές αυτές για να μπορέση να δη κανείς και να καταλάβη το κρυμμένο μυστικό του δράματος. Γιατί χωρίς άλλο κάπιο μυστικό θα κρύβη το έργο που εμείς εδώ δεν μπορέσαμε να τ' ανακαλύψουμε κι' η φραντσέζικη κριτική το βρήκε. 'Η αλήθεια όμως είναι ότι και στη Γαλλία, καθώς παντού, υπάρχουν πολλών ειδών και ποιότητων κριτικές. 'Ισως κι' η κριτική της «'Αποχώρησης» να μην εΐτανε απ' την άγνότερη ποιότητα.

*

'Ομολογούμε πως ύστερα από τόσο λόγο και θόρυβο περιμέναμε να δούμε κάτι καλύτερο. Το έργο δλόκληρο, σύμφωνα με τη μορφή που μας παρουσιάζεται πρέπει να είναι ένας ολοζώντανος και γιοματός χαρακτήρισμός προσώπων και πραγμάτων. Κάθε πρόσωπο κι' από ένας τύπος ξεχωριστός, κάθε πράμα κι' απ' ένας βαθός κι' αληθινός χαρακτήρισμός του θέματος που ανεβάζει στη σκηνή. Κι' όμως τίποτ' απ' αυτά. Κανένα πρόσωπο δεν ξέρει τί γυρεύει ούτ' απ' τον έαυτό του, ούτε απ' τους άλλους, και κανένα πράμα δεν είναι βαλμένο στη θέση του. 'Ο συγγραφέας μπορεί να ξέρη όσο θέλει καλά τη στρατιωτική ζωή της πατρίδας του και να πλέκει το έργο του σύμφωνα με τη ζωή αυτή, και τότε πάμε πάσο. Μά όλοι οι άνθρωποι τέλος πάντων είν' άνθρωποι κι' όχι μαριονέτες. Πού είναι λοιπόν ο χαρακτήρισμός τους που θα μας δικαιολογούσε τα φερσίματά τους; Και τί είναι πάλι εκείνη η δλόκληρη πράξη του Στρατοδικείου ή άτση, ή φόβια, ή άντιτεχνικώτατη μ' όλο το πλούσιο υλικό που είχε ο συγγραφέας να τη φτιάξη ζωντανή και τεχνική μέσα σ' έν' άλλο μέρος, οποιοδήποτε; 'Ισως θα παρατηρήστε ήθελε να μς παρουσιάση και Γερμανούς στρατοδίκες για να είναι η στρατιωτική ήθογραφία του πιο πιτυχημένη, πιο τέλεια. Καλά, μά τότε η «'Αποχώρηση» είναι μιὰ σκέτη άντιγραφη στρατιωτικών σκηνών κι' όχι έργο, δράμα, και μάλιστα μεγάλο. Γιατί συμφωνούμε βέβαια ότι το έργο δεν είναι κακό, ότι είναι μοναχά κοινό σαν πλήθος άλλα τέτια, δεν μπορούμε όμως να καταλάβουμε για ποιο λόγο μας το παρουσιάζουνε όλοι τους μεγάλο. Και η λύση του; Τραδηγμένη, ακατανόητη, ψεύτικη. Λές που ο συγγραφέας γυρίζει τα μάτια του τριγύρω σαν τρελλός για να βρη λύση κι' αφού απέλπιζέται απ' όλους κι' απ' όλα βλέπει την ήρωίδα του. Βάζει ένα πιστόλι στο χέρι του πατέρα της και του λέει: Σκότωσέ την,—τί διάβολο πρέπει να λυθ' το δράμα, αρκετά κράτησε. Και τη σκοτώνει έτσι γιατί του κάπνισε, χωρίς λόγο.

*

'Η Κυβέλη δεν εΐτανε, δεν μπορούσε να εΐτανε,

στο ρόλο της και γι' αυτό εκράτησε μόνο το μέρος της, χωρίς καμιά αξίωση. 'Απ' τους άλλους, ο κ. Καλογερίκος, ο κ. Μουράτ κι' ο κ. Παλμύρας καλοί. 'Η μετάφραση του κ. Καλογερίκου πολύ πιτυχημένη.

Λ. ΣΙΓΑΝΟΣ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

(Στόν 'Ανατόλ Γκρέκ).

*"Εγραφες τα Ρωμαϊκά
σά Γάλλος, γλαφυρός,
και τώρα τα Φραντζέζικα
τά γράφεις σά Ρωμιός.*

ΗΛΘΙΟΣ

ΜΙΑ ΠΡΟΠΟΣΗ

'Ο φίλος και συνεργάτης μας κ. Μ. Δ. Φραγκούδης, που διευτύνει την Κυπριώτικη «'Αλήθεια», εΐπε στο έπισημο τραπέζι πουΐνε στη Λεμεσό την 21 του περασμένου μήνα τα όμορφα και πατριωτικώτατα αυτά λόγια:

Κύριοι,

Μιά από τις πιο ποιητικές παραδόσεις της Μεσαιωνικής μας 'Ιστορίας, παράδοσης, που τις έπλασε ο λαός ο Βυζαντινός γύρω από το μεγάλο δράμα της 'Αλώσεως, κι' εύθις αφού η Πόλη, η πεντάμορφη και χιλιάκριβη έπεσε στών Τούρκων τά χέρια, είναι και πως ο ύστερός ο Αυτοκράτορας δεν έπεσε πολεμώντας στην Πύλη του Ρωμανού, και πως στη στερνή την ώρα του χημού, λυπήθηκε ο μεγάλος ο Θεός των Χριστιανών το μαρτυρικό το Βασίλειά, και στέλνοντας έναν απ' τους 'Αγγέλους Του, τον πήρε και τότε σήκωσε ψηλά, κι' αφού γλυκά τον αποκοίμησε, τον έβαλε με την αυτοκρατορική πορφύρα και την Κορώνα την άτιμητη, τον έβαλε μ' εύλάβεια στο μνήμα το πανώριο πουχε προτύτερα ο Θεός γι' αυτόν ετοιμασμένο.

Και δεν πέθανε, μόν' κοιμάται στο μνήμα ο Αυτοκράτορας! Κοιμάται, κι' αιώνας τώρα καρτερούν το ξύπνημά του. Μ' αλλοίμονο! ο νεκρικός ο ύπνος θα βαρύνη πάντα τ' αυτοκρατορικά τά μάτια, όσο νάρθη «τό πλήρωμα του χρόνου» π' από το μνήμα πάνοπλος θ' νάβγη ο Κωνσταντίνος και οδηγώντας τους αυτοκρατορικούς τους Λεγεώνες θ' να χτυπήση τον έχθρό.

και χτύπα χτύπα να τον π'ε
μακριά να τον πετάξη
πίσω απ' την Κόκκινη Μηλιά
και πίσω από τον 'Ηλιο
που πιά να μη γυρίση!

Μά πότε άραγε το θαύμ' αυτό θα γίνη! Θέ να γενή, και μη σ'ας μέλει, αφού ο λαός το καρτερεί, αφού η λαϊκή παραδοχή είναι βαθειά κατάβαθα ριζωμένη στην καρδιά του. Μά τότε μόνο η παράδοση θ' αληθείψη, τότε θα βγη από το μνήμα ο Κωσταντίνος, σ'ά βάλη πια γνώση το 'Εθνος, σ'ά νοιώση τις υποχρεώσεις του και τα καθήκοντα, καθήκοντα που πηγάζουνε απ' τα περίδοξα τα περασμένα κι' άρματώνοντας τους Λεγεώνες και τα Πυφύρα, δείξη στον κόσμο πως ήρθε πια της 'Αναστάσης η μεγάλη μέρα.

Το αίμα π' από τον ύπνο τον αιώνα είχε πά-
γώσει στα αυτοκρατορικά τά μέλη, θα κυκλοφορήση